

NEKROPOLE VII. I VIII. STOLJEĆA U ISTRI

BRANKO MARUŠIĆ

Arheološki muzej Istre, Pula

Dosada poznati pisani izvori koji se odnose na razne faze naseljavanja Slavena u Istru i na prva stoljeća njihovog života u Istri malobrojni su i škrti podacima.¹ Zbog toga su za povijesnu nauku od izvanredne važnosti građa i rezultati do kojih je došla svojim specifičnim metodom rada arheologija. Ona je već do 1951. donijela na vidjelo dana značajne i tek nedavno upotrebljene izvore.² Sa 1951. godinom započinje razdoblje sistematskog arheološkog rada na proučavanju ranosrednjovjekovne Istre, a taj rad obilježavaju intenzivno rekognosciranje terena, sondažni zahvati na pojedinim nalazištima i sistematska iskapanja.³

Temeljita analiza dosada istraženih srednjovjekovnih nekropola s područja bizantinske Istre ukazala je na postojanje dvaju tipova nekropola. Prvi pripada romanskim starosjediocima, dok je drugi rezultat političkih, društvenih, kulturnih i etničkih promjena koje su zahvatile Istru u vremenu seobe naroda.

Uvid u bitne karakteristike romanskih nekropola omogućuju rezultati iskapanja (g. 1957) na lokalitetu Kacavanac kod Dvograda (kaštel Duo Castra) na krajnim sjeveroistočnim granicama puljskog agera. Tu je bilo iskopano 50 grobova smještenih zapadno od grobljanske crkve Sv. Petra koja je bila izgrađivana u dva navrata. Starokršćanskoj fazi pripada mala kapela četvrtasta tlocrta, a vremenu X, XI stoljeća jednobrodna građevina s troapsidalnim završetkom. Većina grobova imala je pravilnu orijentaciju, a jedna manja grupa okrenuta je u pravcu sjever-jug. Svi su grobovi izrazito porodičnog značaja, što dokazuje da su u istom grobu stoljećima sahranjivani pripadnici iste porodice. Grobna arhitektura nadovezuje se na antične in kasnoantične tradicije. O tome svjedoče kamene stele, zidane grobnice s ožbukanim unutrašnjim površinama zidova i oponašanje sarkofaga s ravnim ili dvostrešnim pokrovom. Rijetki grobni nalazi pripadaju nošnji pokojnika, a neki karakteristični predmeti omo-

¹ Cfr. B. Benussi, *Nel Medio Evo*, Poreč (1897).

² B. Marušić, *Slavensko-avarski napadi na Istru u svijetlu arheološke građe*. Peristil 2, 1957, 63—70.

³ Cfr. za terenska rekognosciranja: *Starohrvatska prosvjeta* (SP) 6, 1958, 216 i SP 8—9, 1963, 251—252. Cfr. za sondažne zahvate: *Jadranski zbornik* 6, 1966, 275—294; AV 6, 1955, 338 ss. (Buje) i AV 8, 1957, 65 ss. (Vižinada kod Kaštela). Cfr. za sistematska istraživanja: AV 9—10, 1958—1959, 199 ss. (Čelega kod Novigrada); SP 8—9, 1963, 68 ss. (Frančini kod Pazina).

gućuju datiranje groblja u vrijeme od V—XI stoljeća. Gotovo istu sliku pruža i nekropola na lokalitetu Frančini kod Pazina, zatim grobovi oko crkve Sv. Šimuna u Guranu kod Vodnjana i grobovi oko crkve Sv. Agneze u Betiki kod Barbarige.⁴

Nekropole drugog tipa pokazuju, usprkos zajedničkih određenih osobina s nekropolama romanskog stanovništva, sasvim drukčiji izgled.

Sl. 1. Veli Mlun, grob 85
Abb. 1. Veli Mlun, Grab 85

Sl. 2. Veli Mlun, grob 16
Abb. 2. Veli Mlun, Grab 16

Smještene su na vrhovima brežuljaka (Mejica kod Buzeta, Vrh kod Brkača, Mali Vrh iznad Sovinjskog Brda, Sv. Margerita kod Buja, Drobežija), na osamljenim padinama iznad dolina (Veli Mlun) i na područjima antičkih i kasnoantičkih ruševina (Čelega kod Novigrada, Polačine kod Ferenaca i Sv. Mihovil kod Kaštela). U njihovom sastavu nije bila nađena nikakva istovremena grobljanska crkva, a dosta česta pojava naknadno

⁴ SP 8—9, 1963, 68 ss. (Frančini kod Pazina) i 121 ss. (Guran kod Vodnjana).

podignutih, uglavnom romaničkih (Sv. Margerita) ali i mlađih kapela (Sv. Mihovil), ukazuje na kontinuitet poštivanja kulnog mjesta.

Što se tiče konstrukcije grobova u najstarijim dijelovima nekropola javljaju se jednostavne jame iskopane u zemlji odnosno u laporu (sl. 3), a u najmlađim dijelovima grobovi s obložnim pločama. Najbrojniji su

Sl. 3. Mejica kod Buzeta, grob 195

Abb. 3. Mejica bei Buzet, Grab 195

grobovi koji su bili samo djelomično obloženi kamenjem ili pločama, a sasvim nedostaju zidani grobovi i grobovi s dvostrešnim pokrovom. Antički i kasnoantički utjecaji očituju se u čestom pojavljivanju kamenih jastuka ispod glave i nogu (Mejica, Brkač, Veli Mlun, Sovinjsko Brdo, Sv. Margerita), u označivanju grobova kamenim stelama (Veli Mlun, Mejica), u omeđivanju grupe grobova suhozidnim ogradama i popločivanju površina iznad pojedinih grobova (Čelega).

Osim nekropola na redove s pravilno orijentiranim kosturima (Veli Mlun — T. 2, Sovinjsko Brdo) došle su na vidjelo dana i nekropole s različito okrenutim kosturima (Mejica, Brkač) i etažnim grobovima (Mejica), ali su i u jednom i u drugom slučaju pokojnici sahranjivani individualno, dok su naknadni pokopi i istovremena sahrana više pokojnika iznimne pojave. Mrtvaci su polagani u grobove u ležećem položaju s pogledom okrenutim prema nebu, a katkada i na desnu odnosno lijevu stranu. Izuzetak predstavljaju dijelomice spaljeni kostur iz Velog Mluna (grob 21), zatim skvrčeni kostur iz iste nekropole (grob 51) i kostur iz Mejice (grob 24), kojem su noge od koljena nadolje položene u stojećem stavu.

U mnogim grobovima nađeni su grobni prilozi. Osim oružja (bojni noževi — sl. 1, 2 i strelice — sl. 3) i oruđa (pršljeni, noževi, kresila i kamenja za kresanje — sl. 1, 2) stavljano je u grobove i zemljano in stakleno posude. Zemljani lonci nađeni su u Čelegi (grob 6) i Velom Mlunu (grob 13), a stakleno suđe na Mejici (grob 36 — kalež, grob 42 — kalež kod lubanje, grob 49 — šalica i vrč, grob 63 — šalica na trbuhu, grob 65 — šalica kod lubanje, grob 112 — rog za piće iza lubanje). U Velom Mlunu nalazio se u sastavu nekropole i grob goveda (grob 86), koji je služio određenom broju mrtvacu kao grobna hrana. Nadnaravnu snagu imali su neki predmeti iskopani u Velom Mlunu. To se odnosi na perlu nađenu uz nož u grobu 9, na svinjske zube u grobovima 16 (sl. 2) i 82, na antičku zemljanu svjetilku u grobu 13 i na olovnu pločicu u obliku kotača u grobu 49. Nakit predstavljao je prilog u svim onim slučajevima kada je s obzirom na mjesto nalaza u grobu isključena mogućnost da je pripadao pokojnikovoj nošnji. Takvi su slučajevi zabilježeni negdje više (Mejica, Veli Mlun), a negdje manje (Sovinjsko Brdo) u gotovo svim nekropolama drugog tipa.

Među izrazito poganske pogrebne običaje spada i polaganje kamenih ploča iznad raznih dijelova mrtvacu, čime se je nastojao spriječiti povratak pokojnika i njegovo štetno djelovanje na zdravlje, život i imetak živih ljudi. Ovaj običaj ustanovljen je na Mejici (u 11 grobova), Velom Mlunu (u 3 groba), Sovinjskom Brdu (u 4 groba) i Sv. Margeriti (u 1 grobu).

Zli dusi istjerivani su od groblja i grobova paljenjem vatre u samim grobovima i oko njih. U Čelegi (grob 8) i Babinoj Brajdi kod Žminja (grob 2) ložena je vatra u zemljanim loncima, a veći i manji komadići ugljevlja nađeni su u Velom Mlunu (u 24 groba), Mejici (u 13 grobova) i Babinoj Brajdi (u 6 grobova).

Ritualna dekapitacija ustanovljena je u Čelegi (grob 1), Velom Mlunu (grob 89) i na Mejici (grobovi 29, 35, 65, 76 i 154).

Na preostatke antičkih poganskih vjerovanja ukazuje nalaz obola u Sovinjskom Brdu (grob 11).

U 347 istraženih grobova u nekropolama drugog tipa nađeno je 652 predmeta, kojima treba pribrojiti još 95 grobna nalaza iz uništenih grobova.

Oružje (T. 3) došlo je na vidjelo u slijedećim lokalitetima: Mejica (grob 7 — 2 strijelice: T. 3: 5; grob 82 — kratak bojni nož, grob 112 — 1 strijelica: T. 3: 3 a; grob 119 — 4 strijelice, grob 128 — 3 strijelice, grob 164 — 1 strijelica, grob 193 — 4 strijelice: sl. 3 i 2 strijelice iz uništenih grobova: T. 3: 3 b), Veli Mlun (grob 16 — kratak bojni nož s lancem;

sl. 2; grobovi 32, 64 i 82 po 1 kratak bojni nož: T. 3: 2 i grob 83 — na poledini pojasa kratak bojni nož s lancem: sl. 1), Brkač (grob 7 — kratak bojni nož s koricama: T. 3: 1, a iz uništenih grobova 1 dugi bojni nož: T. 3: 4 i 1 strijelica), Sv. Mihovil (grob 2 — strijelica), okolina Roča (3 strijelice) i Rupe kod Grožnjana (2 strijelice). Većina strijelica (njih 14) pripada tipu s krilima, 4 su poput lista, a 6 romboidnog presjeka.

Od oruđa nađeni su i u muškim i u ženskim i u dječjim grobovima noževi (Mejica 102, Veli Mlun 27, Brkač 12, Čelega 3, Sovinjsko Brdo 1 i Babina Brajda 1 komad). Željezna kresila (Veli Mlun 9, Mejica 8 i Brkač 1 komad) i kameni za kresanje (Veli Mlun 17, Mejica 7 i Brkač 1 komad) nalaze se uglavnom u muškim, a iznimno i u ženskim grobovima (Veli Mlun, grob 89 i Mejica, grob 162). Koštani, zemljani i stakleni pršljeni iskopani su u ženskim grobovima (Veli Mlun 20, Mejica 19, Brkač 3, Ferenci 1 i Sv. Margerita 1 komad). Brojno su zastupani u grobovima obiju spolova trodjelni koštani češljevi sa zupcima u dva reda (Veli Mlun 29, Mejica 17, Čelega 7 i Brkač 4 komada). Među oruđe spadaju još igle (Mejica 7 i Veli Mlun 1 komad), šilo (Mejica), škare (Veli Mlun), pilica (Brkač) i kozmetički instrumenat (Veli Mlun).

Većina dosada nađenih zemljanih lonaca (Čelega 2 i Veli Mlun 2 komada) i ulomaka zemljanog posuda u grobnom sipu (Čelega, Brkač i Veli Mlun) nadovezuje se, usprkos izvjesnih odstupanja u fakturi i ukrasnim motivima, na istarsku keramiku kućne proizvodnje iz VI stoljeća. Lonac iz Babine Brajde i ulomci iz Ferenaca predstavljaju po izradi, fakturi i oblicima nešto novo u ranosrednjovjekovnom grnčarstvu Istre.

Stakleno posuđe, među kojima se nalaze i šalice s cik-cak plastičnim trakama, iz Mejice i Čelega (ulomci) vjerojatno su proizvod sjeverojadranskih staklarskih radionica.

Nakit i metalni dijelovi nošnje (T. 4, 5, 6) brojno su zastupani u nekropolama drugog tipa. Uz jednostavne, katkada na jednoj strani lagano odebljane karičice (svega 16 komada) nesastavljenih krajeva koje završavaju u šiljak ili u ušku i kvačicu (T. 4: 1, 2), javljaju se još dva tipa naušnica: prvog (svega 14 komada) predstavljaju razne varijante naušnica s košaricom, a drugoga (svega 68 komada) lijevane naušnice s međusobno spojenim uškama na donjoj strani karičice nesastavljenih krajeva (T. 4: 11). U prvom tipu starijoj fazi pripadaju 2 zlatne naušnice s letovanom uškom i čeonom trotračnom prugom sa S motivima u filigranu i granuliranim tačkicama u zavojima (Veli Mlun, grob 88, T. 4: 4), zatim brončane karičice s letovanom uškom (Veli Mlun, grob 76, T. 4: 5) odnosno čašom (Mejica, grob 34 b, T. 4: 6), a mlađoj fazi karičice od žice s jednom (Čelega, grob 12, T. 4: 9, Mejica, grob 129, Veli Mlun, grob 5 i Brkač, grob 20, T. 4: 7) ili s tri petlje (Mejica, grob 36, T. 4: 10 i grobovi 91 i 180) i s košaricom od pločica (Veli Mlun, grob 5, T. 4: 8). Kartiranje nalaza naušnica drugog tipa pokazalo je da su one nađene uglavnom na području Istre (Mejica 24, Brkač 24, Ferenci 2, Sovinjsko Brdo 2, Modrušani 1, Tomaj 2, Dvograd 1, Vrsar 1, Brioni 1 i nepoznata nalazišta 10 komada), dok se izvan istarskih granica javljaju samo sporadične u sjeveroistočnoj Italiji (Čedad 2, Godo kod Gemone 2, Socchieve kod Ampezza 1, Invillino 2, okolina Verone 3 i Akvileja 1 komad), na području Ravene (Forlì

1 komad), na Siciliji (Grotticella kod Sirakuze 1 i Salmi 3 komada), u Albaniji i na Egejskim otocima. KomPLICIRANIJU varijantu drugog tipa naušnica pokazuju 2 brončane naušnice (T. 4: 12) iz Velog Mluna, nađene u grobu 65, koji je datiran na kraj VIII st. probušenom polusilikvom Konstantina V (741—775).

Narukvice (24 željeznih i 11 brončanih; T. 5) iz dva nalazišta (Mejica i Veli Mlun) nesastavljenih, različito oblikovanih (isprepleteni, s uškom i kvačicom, kijačasto odebljani, jedan kraj drugoga) i katkada ukrašenih (poprečni i cik-cak urezi) krajeva nađene su uglavnom u ženskim grobovima i na lijevoj ruci kostura.

Ogrlice (u njihovom sastavu ima najviše staklenih jagoda, nešto srebrnih polukalota, 1 jagoda je od jantara, neke su koštane, zastupani su i probušeni antički novci, već spomenuta polusilikva, ušća staklenih čašica i spirale ilirskih fibula) su veoma česti nalaz u ženskim grobovima (Mejica — u 20, Veli Mlun — u 5, Brkač — u 3 i Sv. Mihovil — u 1 grobu), a bogato ukrašene srebrne i brončane i jednostavne željezne ukosnice (Mejica 10 i Veli Mlun 5 komada; nalaze se ili kod lubanje ili na grudima) u vidu stilusa odnosno igle sa lepezastom glavicom javljaju se katkada i u muškim grobovima.

Jednokrake fibule nađene su samo u tri muška groba (Mejica, grob 112 — kod lubanje; Mejica, grob 134 — na grudima i Veli Mlun, grob 3 — na grudima), a jedna križna fibula u ženskom grobu (Sovinjsko Brdo, grob 11 — na lijevom ramenu).

Veli Mlun dao je samo 1 željezni prsten s košaricom, ali su zato prsteni veoma brojni u nalazištima Mejica (14 s pločicom, u koju je urezan krizmon ili križ, 4 u vidu karičice, 8 s umetnutim obručićem, koji je bio ispunjen staklenom jagodom i 1 s uškom, ispunjenom staklenom jagodom, ispod karičice) i Brkač (6 s pločicom ukrašenom urezanim krizmonom ili križem), a sporadično su nađeni i u Sovinjskom Brdu (1 s jagodom unutar obručica), Sv. Margeriti (1 u vidu obruča) i u Sv. Mihovilu (2 istog tipa).

Kopče i predice raznih tipova (T. 6) nalaze se i u muškim i u ženskim grobovima. Uz jednostavne željezne (19 komada) i brončane (15 komada) predice, među kojima se izdvajaju 3 željezne s uvinutim uzdužnim stranama (Veli Mlun, grob 3, T. 6: 1 i grob 83, Mejica — grob 121), 4 brončane sa štitastim trnom (Mejica, grob 170 i uništen grob, Sovinjsko Brdo — grob 3 i Drobežija), 3 brončane s pačetvorinastom bazom trna (Mejica, grob 48 i grob 112, T. 6: 3; Veli Mlun, grob 16, T. 6: 2) i 2 brončane trapezoidnog oblika (Mejica, grob 101 i okolina Novigrada, T. 6: 4) nađene su i brončane kopče s pačetvorinastim okovom od dvojnog lima (Mejica, grobovi 73 i 82), kao i veći broj bizantinskih kopči raznih tipova. Korintске nađene su u Čelegi, Brkaču (grob 8, T. 6: 6 i u uništenom grobu), Velom Mlunu (grobovi 32 i 31) i okolini Novigrada (2 komada), sirakuške u Velom Mlunu (grob 42), Mejici (grob 12) i u okolini Novigrada (1 komad), bolonjske u Brkaču (grob 16, T. 6: 7). »Sarbretache« — kopče došle su na vidjelo u Mejici (grob 44), Velom Mlunu (grob 82, T. 6: 8) i okolini Novigrada (1 komad), kopče u vidu ažduranog odnosno masivnog križa u Brkaču (grob 19, T. 6: 12), Mejici (grob 77) i okolini Novigrada (1 komad), dok su kopče iz Czallanyjeve grupe 16 (zmajevi u shematičnoj varijanti) za-

stupane u Velom Mlunu (grob 16, T. 6: 9), a iz grupe 17 (shematična varijanta z raznolikim životijskim parovima) u Velom Mlunu (grob 31, T. 6: 10, i grob 71, T. 6: 11) i Mejici (grob 32). U ženskim grobovima nađeni su željezni i brončani obruči (Brkač, grobovi 6, 11, 18, 20 i 4, T. 6: 13) i omega kopče (Mejica, grobovi 178 i 180). U sastav pojasne garniture pripadaju i pozlaćeni ažurirani okov s motivom lozice (okolina Novigrada, T. 6: 14), željezni i brončani jezičci remenja u vidu slova U (Veli Mlun, grobovi 51 i 82; Mejica, grob 31), željezna kopča s trokutnim okovom od dvojnog lima (Veli Mlun, grob 64, T. 6: 5) kao i kuke, obruči i lanci, koji su visjeli na pojasu.

Nalaz probušene polusilikve Konstantina V (741—775) u grobu 65 na periferiji nekropole u Velom Mlunu ukazuje da najmlađi grobovi nekropole drugog tipa pripadaju kraju VIII st. U VIII stoljeće mogu se ubrojiti još avarski okov kopče, trapezoidne brončane kopče i lonac iz Babine Brajde, a većina tipičnih nalaza može se staviti, obzirom na rezultate mnogih analiza, u VII in na početak VIII stoljeća. To se odnosi na dugi bojni nož sa izduženom drškom, na staklene šalice s plastičnim trakama, bavarsko-alpske naušnice s petljom, bizantinske kopče, ukosnice sa lepezastom glavom, češljeve sa zaokruženim letvicama i fibule. Nalazi koji bi pripadali isključivo VI st. dosada još nisu došli na vidjelo u nekropolama drugog tipa. Prema tome nekropole drugoga tipa možemo datirati u vrijeme između početka VII i kraja VIII stoljeća, što se podudara na jednoj strani s prestankom avaro-slavenskih upada u Istru (599—611), koji su prouzrokovali razrijeđenje starog i naseljavanje novog stanovništva kao i stvaranje vojne organizacije, a na drugoj strani sa završetkom bizantinske vladavine u Istri (770. ili 778. godine).

Izvršena analiza nekropola i nalaza, određena datacija i poznate povijesne činjenice dopuštaju da se pripišu dosad istraženi grobovi nekropole drugog tipa etničko mješanom sastavu bizantinskih graničara među kojima su se u značajnom broju nalazili romanizirani starosjedioci. Naime, veći dio grobnih nalaza pripada autohtonom stanovništvu, a na nove, uglavnom slavenske, doseljenike ukazuju rječito u nekropolama utvrđeni poganski pogrebni običaji i dio keramičkih nalaza. Starosjedioci predali su novo doseljenom stanovništvu tekovine razvijenije civilizacije formirane na tradicijama antike, a preuzeli su od njih poganske pogrebne običaje. Ova posljednja činjenica istovremeno dokazuje i brojčanu snagu novih kolonista, jer opisani proces barbarizacije starosjedilaca izvršen je na područjima, koja su se nalazila od V stoljeća dalje pod crkvenom upravom biskupija u bizantinskim gradovima Tergeste, Emonia i Parentium.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Nekropolen des VII. und VIII. Jh. in Istrien

Die eingehende Analyse der bisher erforschten frühmittelalterlichen Nekropolen im Gebiet des byzantinischen Istriens (Taf. 1) hat das Bestehen zweier Gruppen von Nekropolen festgestellt. Die erste gehört zweifellos den romanischen

Einwohnern an, während die zweite das Resultat der neuen politischen, gesellschaftlichen, kulturellen und ethnischen Verhältnisse ist, die sich in Istrien zur Zeit der Völkerwanderung ergaben.

Die Nekropolen der zweiten Gruppe sind an hochgelegenen Stellen (auf Hügeln und Anhöhen) oder in den Ruinen antiker Bauten angelegt. In ihrem Komplex wurde kein gleichzeitiger Sakralbau gefunden, doch befinden sich häufig auf ihrem Gebiet romanische oder noch jüngere Kirchlein. Was die Konstruktion der Gräber anlangt, sind in den ältesten Teilen der Nekropolen in den Erdboden oder Mergel gegrabene einfache Gruben vorherrschend, in den jüngsten Teilen hingegen Plattengräber. Am zahlreichsten sind Gräber, die nur teilweise mit Platten oder Steinen belegt sind; gänzlich fehlen gemauerte Gräber oder solche mit Giebeldach. Antike und spätantike Einflüsse zeigen sich in den häufigen Steinkissen unter Kopf und Füßen, in der Kennzeichnung der Gräber durch steinerne Stelen, in der Einfriedung von Grabgruppen durch Trockenmauern und im sichtbaren Steinbelag einzelner Gräber.

Außer den Reihengräberfeldern mit ostwärts orientierten Skeletten (Taf. 2) sind auch Nekropolen mit verschiedenartig orientierten Skeletten und Etagegräbern festgestellt worden; in beiden Fällen kommt fast ausschließlich die individuelle Bestattung vor, und Nachbestattungen sind Ausnahmen.

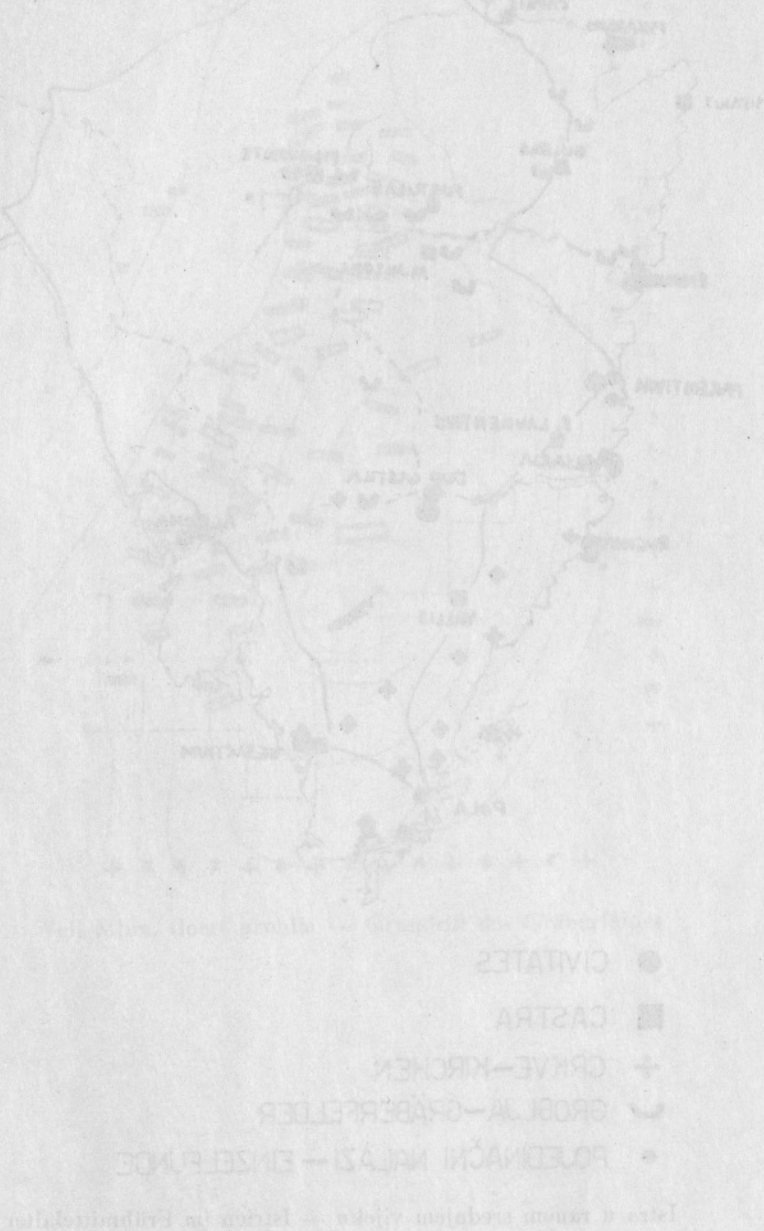
In den Nekropolen der zweiten Gruppe sind folgende Bestattungsbräuche von ausgeprägt heidnischem Charakter festgestellt worden: a) verschiedene Grabbeigaben (Abb. 1—3); b) Steinplatten unmittelbar auf einzelnen Körperteilen des Verstorbenen; c) Totenfeuer um die Gräber und in ihnen; d) rituelle Enthauptung, und e) der Grabobolus.

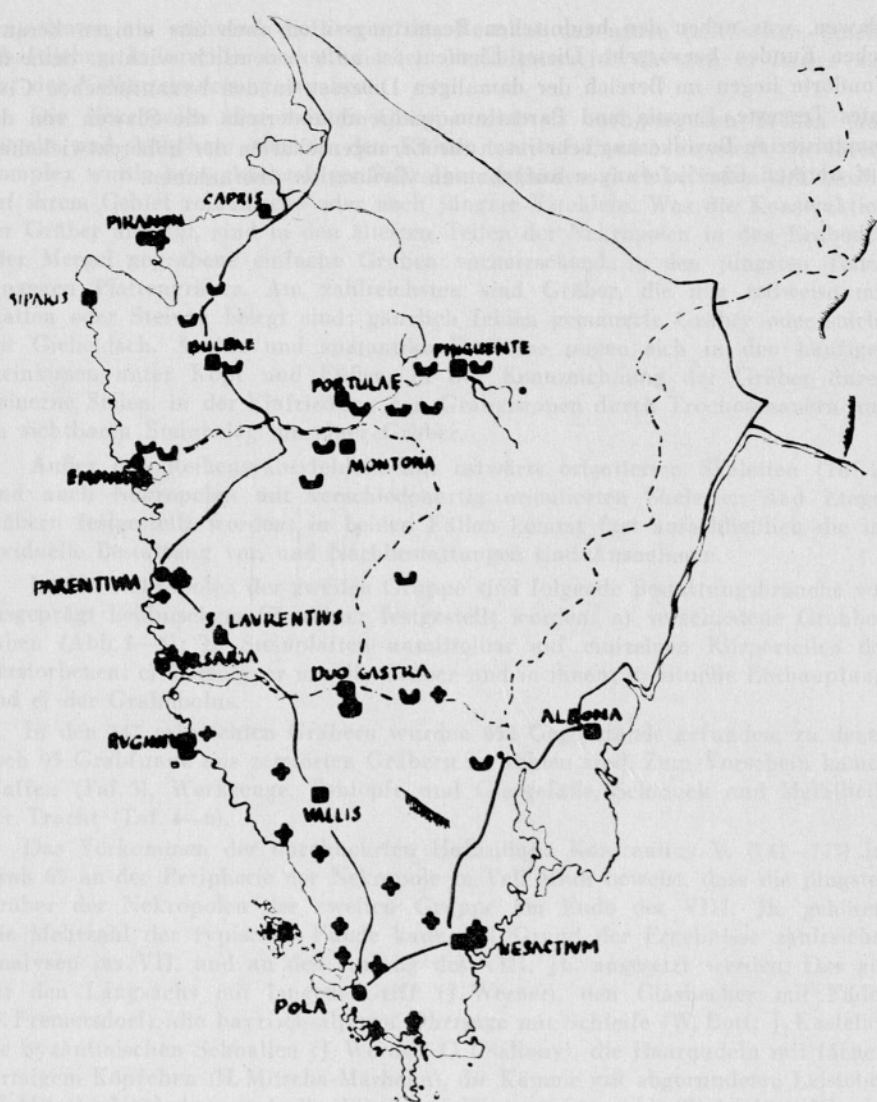
In den 347 erforschten Gräbern wurden 652 Gegenstände gefunden, zu denen noch 95 Grabfunde aus zerstörten Gräbern zu zählen sind. Zum Vorschein kamen Waffen (Taf. 3), Werkzeuge, Tontöpfe und Glasgefäße, Schmuck und Metallteile der Tracht (Taf. 4—6).

Das Vorkommen der durchbohrten Halbsiliqua Konstantins V. (741—775) im Grab 65 an der Peripherie der Nekropole in Veli Mlun beweist, dass die jüngsten Gräber der Nekropolen der zweiten Gruppe am Ende des VIII. Jh. gehören. Die Mehrzahl der typischen Funde kann auf Grund der Ergebnisse zahlreicher Analysen ins VII. und an den Anfang des VIII. Jh. angesetzt werden. Das gilt für den Langsachs mit langem Griff (J. Werner), den Glasbecher mit Fäden (F. Fremersdorf), die bayrisch-alpinen Ohringe mit Schleife (W. Bott, J. Kastelic), die byzantinischen Schnallen (J. Werner, G. Csallany), die Haarnadeln mit fächerförmigem Köpfchen (H. Mitscha-Märheim), die Kämmе mit abgerundeten Leistchen (H. Mitscha-Märheim) und die Fibeln (J. Werner). Ausschließlich dem VI. Jh. zugehörige Funde der Nekropolen der zweiten Gruppe nicht ans Tageslicht gelangt und demzufolge sind sie zwischen Beginn des VII. und Ende des VIII. Jh. zudatieren, was einerseits im Einklang steht mit dem Aufhören der awaro-slawischen Einfälle in Istrien (599—611) und andererseits mehr oder weniger mit dem Ende der byzantinischen Herrschaft im Istrien (im J. 770 oder 778).

Die durchgeführten Analysen der Nekropolen und Funde gestatten eine vorläufige Hypothese, wonach die bisher erforschten Gräber der zweiten Gruppe dem ethnisch gemischten Komplex der byzantinischen Grenzer angehören, welche eine beträchtliche Anzahl autochthoner romanisierter Einwohner umfaßten; allerdings barbarisierten sich deren Bestattungsbräuche im Kontakt mit den neuangesiedelten

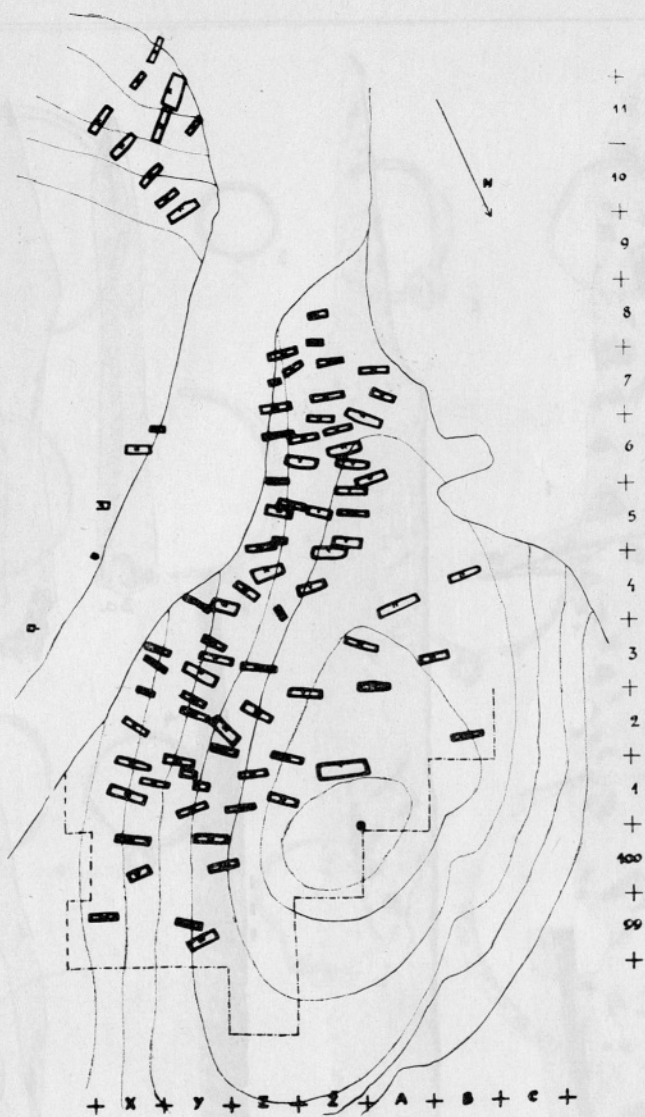
Slawen, was neben den heidnischen Bestattungssitten auch aus einigen keramischen Funden hervorgeht. Dieses Element ist außerordentlich wichtig, denn die Fundorte liegen im Bereich der damaligen Diözesen in den byzantinischen Civitates Tergeste, Emonia und Parentium, während anderseits die Slawen von der romanisierten Bevölkerung sehr rasch die Errungenschaften der höherentwickelten, auf antiken Überlieferungen aufgebauten Zivilisation übernehmen.

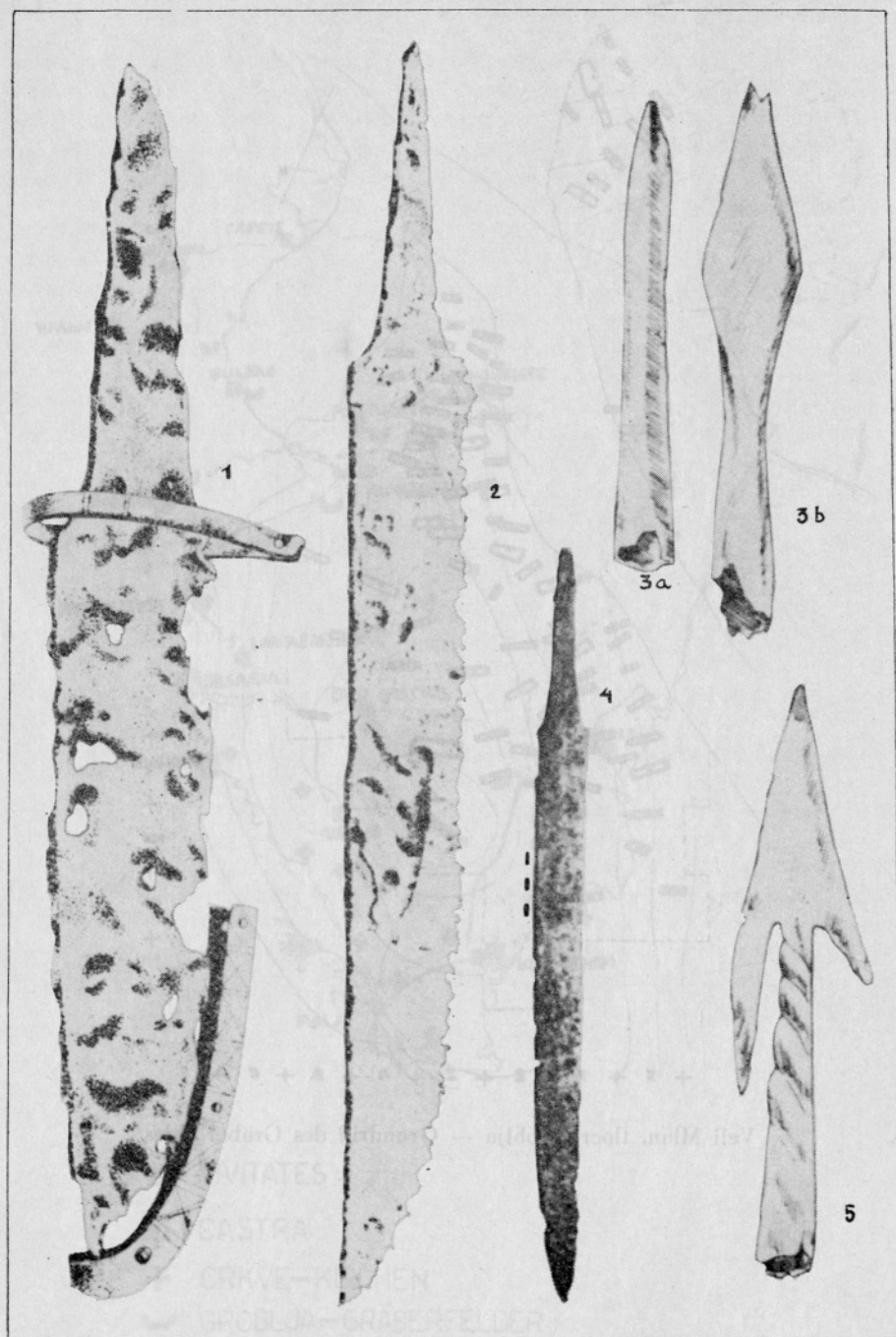

- CIVITATES
- CASTRA
- + CRKVE—KIRCHEN
- ∩ GROBLJA—GRÄBERFELDER
- POJEDINAČNI NALAZI—EINZELFUNDE

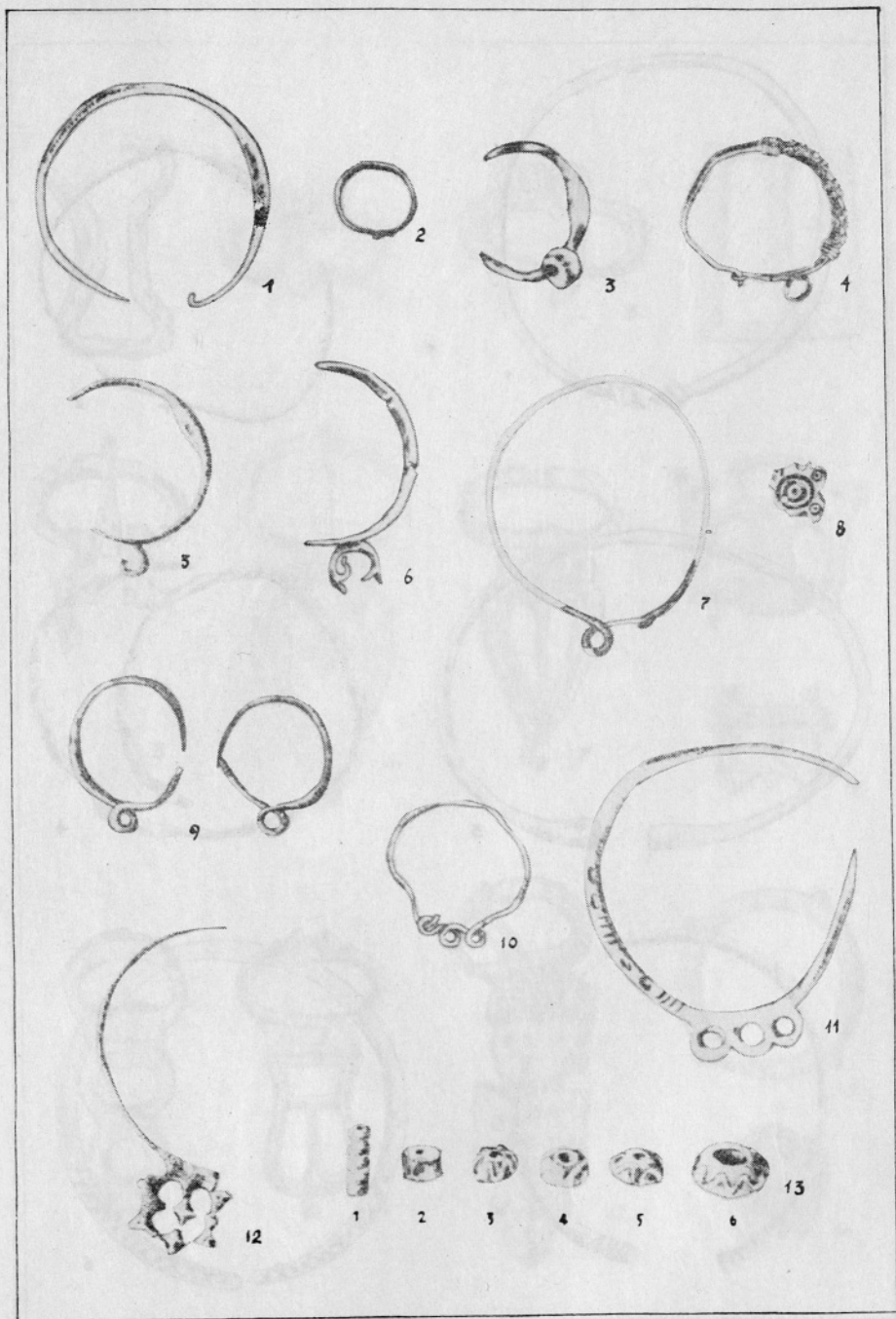
Istra u ranom srednjem vijeku — Istrien im Frühmittelalter

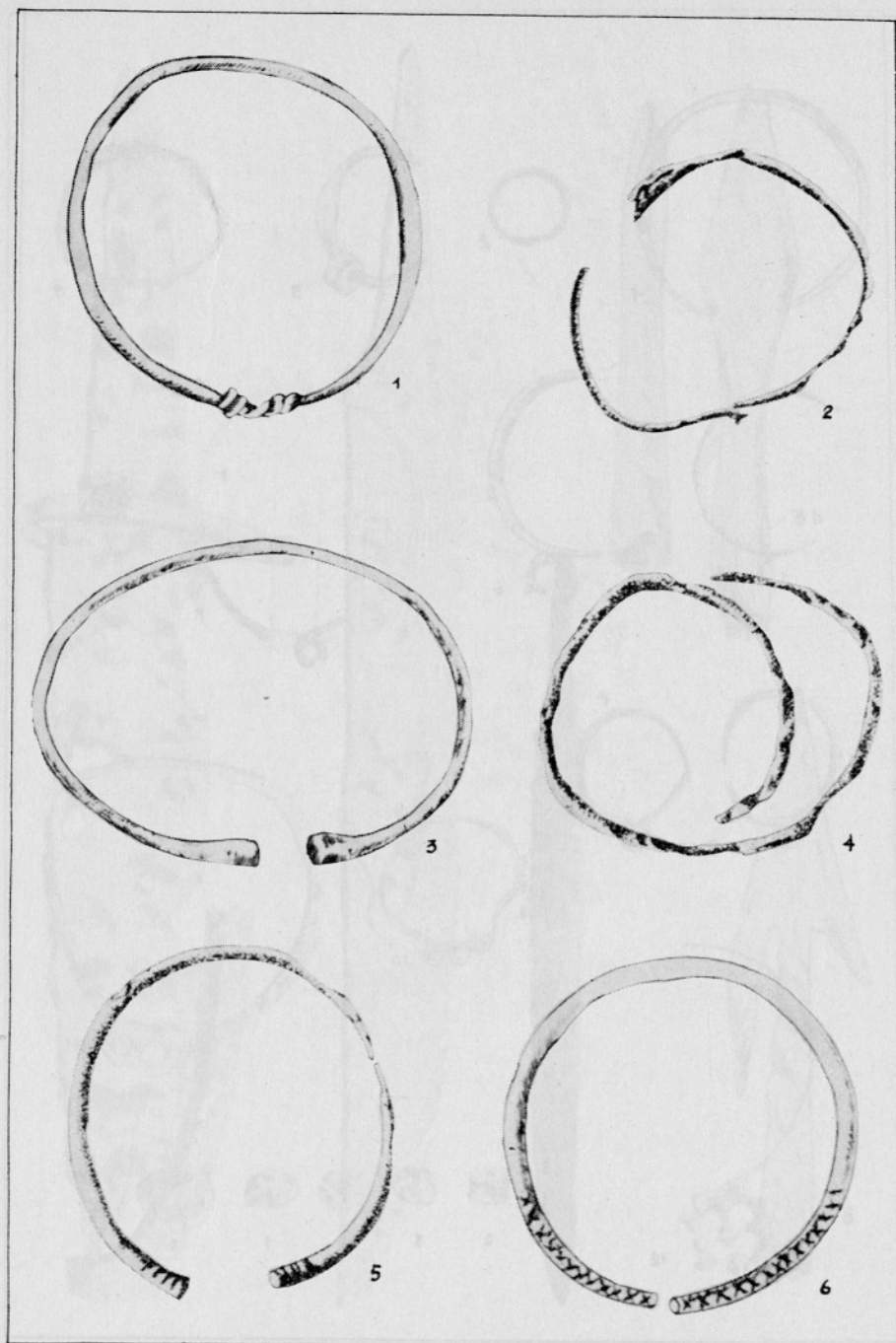
Veli Mlun, tloert groblja — Grundriß des Gräberfeldes

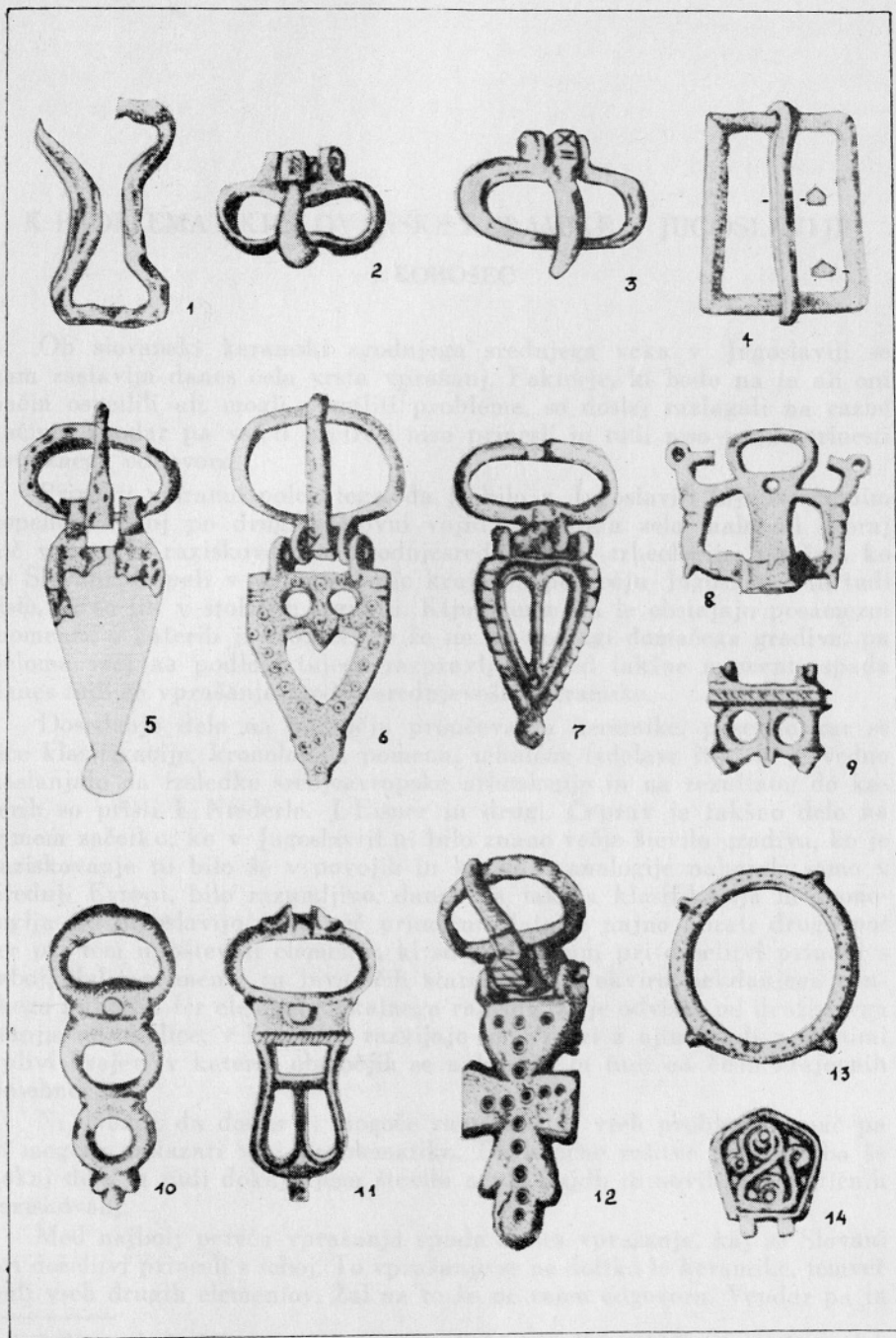
1, 4 Brkač, grob 7 i izvan groba — Grab 7 und außen Grabes, 2 Veli Mlun, grob 82 — Grab 82; 3, 5 Mejica, grob 112, izvan groba i grob 7 — Grab 112, außen Grabes und Grab 7. 1—3, 5 = $\frac{3}{4}$ 4 = $\frac{1}{10}$

1, 3, 6, 10, 11 Mejica, izvan groba, grob 183, 34, 36, 70 — außen Grabes, Grab 183, 34, 36, 70; 2, 4, 5, 8, 12, 13 Veli Mlun, grob 38, 88, 76, 5, 65, 20 — Grab 38, 88, 76, 5, 65, 20; 7 Brkač, grob 20 — Grab 20; 9 Čelega, grob 12 — Grab 12. 1—13 = ca. $\frac{3}{4}$

1, 3, 6 Mejica, grob 77, 72, izvan groba — Grab 77, 72, außen Grabes; 2, 4, 5 Veli
Mlun, grob 17, 8, 40 — Grab 17, 8, 40. 1—6 = ca. $\frac{3}{4}$

1, 2, 5, 8—11 Veli Mlun, grob 3, 16, 64, 82, 16, 31, 71 — Grab 3, 16, 64, 82, 16, 31, 71;
 3 Mejica, grob 112 — Grab 112; 6, 7, 12, 13 Brkač, grob 8, 16, 19, 4 — Grab 8, 16,
 19, 4; 4, 14 okolina Novigrada — Umgebung von Novigrad. 1—14 = ca. $\frac{3}{4}$